

Сценарій VR-тренінгу: застосування втрати підкріплення уникання у шкільному середовищі

Тривалість: приблизно 10–15 хвилин

Середовище: клас початкової школи під час навчальної діяльності (наприклад, урок математики)

Цільова навичка: застосування згасання уникання при ухилянні від завдання

Профіль дитини: Маркус

- Вік: 6 років
- Діагноз: Розлад аутистичного спектра (діагностовано у 2 роки)
- Рівень мовлення: говорить фразами з 2–3 слів, може виконувати прості інструкції
- Наявні навички:
 - o вміє розпізнавати основні кольори та форми
 - o починає вивчати літери та цифри
 - o може висловлювати прохання у формі фраз типу «хочу печиво»
 - o самостійний у виконанні базових навичок самообслуговування
 - o може чекати кілька хвилин на бажаний предмет чи увагу
- Проблемна поведінка:
 - o залишає робоче місце під час структурованих занять
 - o висловлює вокальні протести, наприклад: «Я не хочу!»
 - o зіштовхує матеріали зі столу під час складних завдань
 - o скиглить або закриває обличчя руками, коли його спонукають продовжити завдання
- Підкріплювачі:
 - o час із планшетом (iPad)
 - o гра з мильними бульбашками
 - o музичні іграшки
 - o фізична активність (стрибки, обертання)

Персонажі

- Тренер/Коуч/Дитина: ВСВА/Маркус, 5-річна дитина з аутизмом

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

This work is licensed under CC BY-NC-SA 4.0.

2023-1-DK01-KA220-HED-000153480

- Учитель: пані Рівера, RBT (zareєстрований технік з поведінки) на етапі навчання.

Сцена 1: Вступ та інструктаж (2 хвилини)

[Місце дії: класна кімната з партами та матеріалами для навчального завдання]

Тренер: «Сьогодні ми зосередимося на поведінці, яка підтримується уникненням. Маркус має схильність вставати зі свого місця або відштовхувати матеріали, коли завдання стають складними. Давайте відпрацюємо метод припинення уникнення — не дозволяючи йому уникати виконання завдання. Натомість ми будемо підтримувати його залученість та підкріплювати доречні зусилля для завершення діяльності».

Учитель: «Зрозуміло. Тобто якщо він намагатиметься встати або відштовхне матеріали, я повинна повернути його до завдання, не поступаючись?»

Тренер: «Спробуйте відновити співпрацю, даючи йому невеликі завдання, які він може виконати, і підкріплюйте ці дії, поступово просуваючись до основного завдання. Також навчімо Маркуса доречно просити про допомогу».

Сцена 2: Початкове відпрацювання (2 хвилини)

[Контекст: Маркус та вчитель сидять за партою. Учитель пред'являє завдання на співвіднесення математичних об'єктів.]

Вчитель: «Маркусе, давай співвіднесемо ці числа!» [розміщує матеріали перед ним]

Маркус: [зштовхує матеріали з парти] «Я не хочу!»

Вчитель: [спокійно піднімає матеріали та знову розміщує їх на столі] «Продовжимо працювати. Я зроблю перше завдання за тебе».

Тренер: [зупиняє симуляцію] «Ви впоралися спокійно, але зверніть увагу: не варто знімати вимогу до завдання. Якщо ви виконаєте завдання замість Маркуса, він може розглядати це як функціональну стратегію для уникнення чи відмови від діяльності. Спробуймо надати Маркусу можливість повторно самостійно виконати завдання перед тим, як додавати

додаткові підказки, та підкріплювати саме виконання завдання хлопцем, а не відсувати руки від роботи над першим завданням».

Сцена за: Практична імплементація (3 хвилини)

[Місце подій: Вчитель знову розпочинає завдання на співвіднесення чисел.]

Вчитель: «Маркусе, давай співвіднесемо числа!»

Маркус: [Скиглить й закриває обличчя руками, відмовляючись залучатися]

Вчитель: «Ми спочатку закінчимо це завдання, а потім ти зможеш відпочити». [Нетривалий час чекає на виконання вимоги, легко торкається руки Маркуса, щоб повернути його до роботи з навчальними матеріалами.]

Маркус: [Бере картку й співвідносить її]

Вчитель: «Молодець, Маркусе».

Тренер: «Чудово, що ви підкріпили навіть невелике зусилля. Спробуймо запропонувати перерву після завершення першого завдання без скиглення або коли проблемна поведінка припиняється».

Сцена за: Практичне впровадження (3 хвилини)

[Місце дії: учитель знову розпочинає завдання з математичного співвіднесення.]

Учитель: «Маркусе, давай співвіднесемо числа!»

Маркус: [скиглить і закриває обличчя, відмовляючись брати участь]

Учитель: «Спочатку ми завершуємо це завдання». [Нетривалий час чекає на виконання, м'яко торкається руки Маркуса, щоб повернути його до роботи з навчальними матеріалами.]

Маркус: [бере картку та співвідносить її]

Учитель: «Молодець! Виконаємо ще одне завдання, а потім буде перерва!»

Тренер: «Чудово, що ви підкріпили завершення першої частини завдання. Продовжуйте підтримувати динаміку заняття».

Сцена за: Відпрацювання ескалації поведінки (2 хвилини)

[Ситуація: Маркус намагається посилити свою проблемну поведінку під час пред'явлення складнішого завдання.]

Учитель: «Давай порахуємо ці кубики та співвіднесемо їх із числами!»

Маркус: [Встає зі свого місця та починає бігати по іншому боці класу.]

Учитель: [Спокійно йде за ним та перенаправляє] «Час сісти та закінчити роботу з кубиками.»

[Показує на стілець і нейтральним тоном спрямовує Маркуса повернутися на місце.]

Маркус: [Сідає, але відмовляється торкатися матеріалів.]

Учитель: «Почнемо разом. Я допоможу тобі з першим прикладом.»

Тренер: «Добре впоралися з деескалацією поведінки. Спробуй одразу пропонувати допомогу, коли Маркусу дається складніше завдання. Таким чином можна використати стратегії на рівні antecedentів і навчити його просити про допомогу замість уникати завдання.»

Учитель: «Зрозуміло, тобто я маю проактивно пояснити, що він може попросити допомогу. Чи варто дати йому візуальне нагадування?»

Тренер: «Так, це чудова ідея. Простий візуальний сигнал, наприклад картка з написом «допомога» або піктограма руки, чи навіть жест вказівного пальця, може нагадати Маркусу про доступні варіанти. Давай відпрацюємо це далі.»

Сцена 4b: Відпрацювання стратегії на рівні antecedentів (3 хвилини)

[Місце дії: Учитель готує складніше завдання, впроваджуючи проактивну підтримку для зменшення поведінки уникання.]

Учитель: «Маркусе, це завдання може бути складним, але ти можеш попросити про допомогу, якщо вона потрібна. Просто скажи: "допоможи, будь ласка!"» [Показує на візуальну підказку — картку «допомога»].

Маркус: [Виглядає нерішучим, але сідає й чекає.]

Учитель: «Давай співставимо ці кубики з їхніми числами.» [Готує кубики й картки з числами для завдання.]

Маркус: [Намагається виконати завдання, але має труднощі.]

Учитель: «Ти можеш сказати: "допоможи, будь ласка".» [Показує на картку «допомога».]

Маркус: «Допоможи, будь ласка».

Учитель: «Немає проблем, Маркусе! Я зроблю перше разом із тобою.» [Виконує одне співставлення кубика, потім спонукає Маркуса зробити наступне.]

Тренер: «Це було чудово. Зверніть увагу, що Маркус залучився до завдання, замість того, щоб утекти від столу, щойно ви нагадали йому, що він може попросити про допомогу.»

Сцена 5: Підбиття підсумків (1 хвилина)

Тренер: «Відмінна робота — ви залишалися спокійними та послідовними. Ви навчили Маркуса просити про допомогу у разі потреби та підкріпили його відповідні зусилля. Пам'ятайте про можливість "спалаху згасання" — поведінка може тимчасово загостритися, перш ніж почне покращуватися.»

Учитель: «Я розумію, наскільки важливо бути послідовним. Чи варто мені також пропонувати перерви наперед, щоб зменшити ймовірність уникання завдань?»

Тренер: «Так, включення проактивних стратегій, таких як використання візуальних таймерів і надання можливості вибору, також може з часом зменшити поведінку уникання.»

Сцена 6: Самостійна практика / узагальнення (2 хвилини)

Тренер: «Тепер ви будете практикувати самостійно. Я буду виконувати роль Маркуса, а ви реагуватимете відповідно до його поведінки. Зосередьтеся на підтриманні процедур спрямованих припинення поведінки з функцією уникання та підкріпленні залучення до завдання.»

[Учитель і тренер виконують рольову гру самостійно, моделюючи різні поведінкові прояви уникання.]

Ключові навчальні положення:

- 1) Підтримувати контроль інструкцій під час поведінки уникання.
- 2) Не дозволяти уникати виконання завдань шляхом проблемної поведінки.
- 3) Використовувати мінімальні підказки для повторного залучення дитини.
- 4) Підкріплювати навіть невеликі кроки у напрямку співпраці.
- 5) Планувати можливі спалахи поведінки, пов'язані з процедурою гасіння, та зберігати послідовність.
- 6) Проактивно навчати, як просити про допомогу чи перерву.

Критерії успіху:

- Учитель підтримує залучення до завдання, незважаючи на спроби Маркуса уникнути його виконання.
- Учитель ігнорує поведінку уникання та за потреби здійснює перенаправлення.
- Учитель своєчасно підкріплює відповідне залучення до завдання.
- Учитель демонструє проактивні стратегії для зниження поведінки уникання.